

Sygn. akt V KK 342/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Matras (przewodniczący)

SSN Jerzy Grubba (sprawozdawca)

SSN Przemysław Kalinowski

Protokolant Katarzyna Wępa

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jerzego Engelkinga,

w sprawie **R.B., P.K., R.M.**

i **P.K.**

skazanych z art. 158 § 1 kk w zw. z art. 57a § 2 kk, art. 279 § 1 kk w zw. z art. 91 § 1 kk i innych

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 6 kwietnia 2017 r.,

kasacji wniesionych przez obrońców skazanych

od wyroku Sądu Okręgowego w G.

z dnia 2 lutego 2016 r., sygn. akt IV Ka .../15

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w G.

z dnia 5 października 2015 r., sygn. akt VII K .../13,

1/ uchyła zaskarżony wyrok w części, w jakiej rozstrzygnięto nim co do czynu z art. 158 § 1 kk w zw. z art. 57 a § 1 kk, w odniesieniu do oskarżonego P.K., a także na podstawie art. 536 kpk w zw. z art. 435 kpk również w odniesieniu do oskarżonych

- R.M. i P.K. i w tym zakresie sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w G.,**
- 2/ w pozostałym zakresie oddala wszystkie kasacje jako oczywiście bezzasadne,**
- 3/ zarządza zwrot opłaty wniesionej przez oskarżonego P.K. w kwocie 450 (czterysta pięćdziesiąt) zł,**
- 4/ zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. B. Ł. - Kancelaria Adwokacka w G. kwotę 442,80 zł (czterysta czterdzieści dwa i 80/100) tytułem wynagrodzenia za sporządzenie kasacji jako obrońca z urzędu,**
- 5/ kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego obciąża skazanych R.B. i P.K. w częściach na nich przypadających,**
- 6/ zwalnia skazanych P.K. i R.M. od ponoszenia pozostałych kosztów sądowych postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Z uwagi na treść rozstrzygnięcia, na podstawie art. 535 § 3 k.p.k., uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego zostanie sporządzone tylko w tej części, w jakiej kasacje nie zostały uznane za oczywiście bezzasadne, a więc w odniesieniu do zarzutu postawionego w pkt 2 skargi sporządzonej przez obrońcę skazanego P.K..

P. K. stanął między innymi pod zarzutem tego, że:

VIII – w dniu 13 stycznia 2013 r. w G.. Przed lokalem H. około godziny 04.00, działając wspólnie i w porozumieniu z R. B., R. M. i P. K., brał udział w pobiciu S.W., zadając mu uderzenia pięściami i kopiąc nogami po całym ciele, czym naraził pokrzywdzonego na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo nastąpienie skutku określonego w art. 156 § 1 k.k. lub art. 157 § 1 k.k., przy czym czynu tego dopuścił się w warunkach czynu chuligańskiego tj. publicznie, bez powodu i okazując rażące lekceważenie dla prawa,

tj. popełnienia czynu z art. 158 § 1 k.k. w zw. z art. 57a § 1 k.k. Taki sam zarzut postawiono **R. M.** (pkt XII), natomiast zarzut postawiony **P. K.** zawiera dodatkowo opis (i kwalifikację prawną) działania w warunkach powrotu do przestępstwa z art. 64§1 k.k. (pkt XVI).

Opis czynu zarzucanego **R. B.** (pkt I) różni się od pozostałych wskazaniem, że dodatkowo:

- następnie, w trakcie zdarzenia uderzył pokrzywdzonego trzykrotnie nożem w plecy powodując rany w postaci: po lewej stronie kręgosłupa na linii krawędzi górnych łopatek drążącą do jamy opłucnowej, krwawiącą, druga rana po stronie prawej kręgosłupa drążąca do kości łopatki, trzecia rana położona na prawo od rany drugiej – rana ta drążyła stycznie w powłokach ciała w kierunku pachy i dochodziła do linii pachowej przedniej, które to obrażenia naruszyły prawidłowe funkcjonowanie narządów czynności ciała na okres powyżej 7 dni oraz naraziły pokrzywdzonego na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo nastąpienia skutku określonego w art. 156 § 1 k.k. lub art. 157 § 1 k.k., przy czym czynu tego dopuścił się w warunkach czynu chuligańskiego tj. publicznie, bez powodu i okazując rażące lekceważenie prawa,

tj. popełnienia czynu z art. 159 k.k. w zb. z art. 157§1 k.k. w zb. z art. 160 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 57a § 1 k.k.

Wyrokiem Sądu Rejonowego w G. z dnia 5 października 2015 r. w sprawie VII K 739/13 oskarżeni zostali uznani za winnych popełnienia opisanych powyżej czynów i za to, wymierzono im kary:

- R. B. – 2 lat pozbawienia wolności,
- P. K. – roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności,
- R. M. - roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności,
- P. K. - roku i 10 miesięcy pozbawienia wolności.

Wszystkie te kary weszły w skład orzeczonych wobec każdego z oskarżonych kar łącznych.

Wyrok zaskarżony został apelacjami obrońców wszystkich oskarżonych.

W apelacji obrońcy - R. B. i P. K. podniesiono między innymi zarzut obrazy przepisów postępowania tj. art. 5 k.p.k., art. 7 k.p.k. i 410 k.p.k. – poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów oraz poczytanie niedających się usunąć wątpliwości na niekorzyść oskarżonych. W uzasadnieniu tego zarzutu wskazano na potrzebę indywidualizacji odpowiedzialności poszczególnych oskarżonych.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w G. z dnia 2 lutego 2016 r. w sprawie IV Ka .../15 w omawianym zakresie zmieniono zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- z kwalifikacji prawnej czynu przypisanego R. B. wyeliminowano art. 160§1 k.k.,

- kary wymierzone za czyny zarzucone w pkt VII i XII osk. P. K. i R. M. złagodzone do 8 miesięcy pozbawienia wolności, a osk. P. K. za czyn z pkt XVI złagodzone karę do 10 miesięcy pozbawienia wolności.

Wyrok ten zaskarżony został kasacjami wszystkich obrońców skazanych. W skardze wniesionej na korzyść P. K. podniesiono między innymi (w pkt. 2) zarzut obrazy:

- art. 433 § 2 k.p.k., art. 457 § 3 k.p.k. poprzez nienależyte rozpoznania przez Sąd Odwoławczy zarzutu naruszenia przez Sąd i instancji art. 5 § 2 k.p.k., który to Sąd w opisie czynu i uzasadnieniu wyroku w sposób alternatywny ustalił postać skutku spowodowanego pobiciem, w którym brał udział oskarżony, co oznacza naruszenie reguły *in dubio pro reo* w skutek braku wyboru przez Sąd tej alternatywnej wersji zdarzenia, która byłaby dla oskarżonego korzystniejsza, co skutkowało utrzymaniem przez Sąd Odwoławczy w mocy rozstrzygnięcia obarczonego ww. wadą.

Prokuratura Okręgowa Wydział III Sądowo – Organizacyjny Dział Postępowania Sądowego w G.. w odpowiedzi na kasację wniosła o częściowe uwzględnienie kasacji obrońcy skazanego P. K. – w zakresie dotyczącym czynu z art. 158 § 1 k.k. i kary łącznej, a w pozostałej części oddalenie tej i pozostałych kasacji, jako oczywiście bezzasadnych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Opisany wyżej zarzut podniesiony w kasacji obrońcy skazanego P. K. jest zasadny.

Co prawda, postawiony w apelacji zarzut obrazy prawa procesowego poprzez powołanie jako naruszone przepisy art. 5 k.p.k., art. 7 k.p.k. i 410 k.p.k. był mało precyzyjny i wskazywał jedynie na aspekt procesowy zaistniałego uchybienia, lecz niewątpliwie, podniesienie go obligowało Sąd Odwoławczy do ustosunkowania się do stawianej kwestii, a przede wszystkim, zmiany wadliwego w tym zakresie wyroku Sądu I instancji. Niewątpliwie przecież art. 7 k.p.k. nie tylko wskazuje na to,

że ocena przeprowadzonych dowodów ma mieć charakter swobodny, ale przede wszystkim nakazuje organowi prowadzącemu dany etap postępowania karnego, aby oceny przeprowadzonych dowodów w ogóle dokonać. Tymczasem, zarówno Sąd Rejonowy, jak i Okręgowy, nie oceniły zgromadzonych dowodów pod kątem wypełnienia przez sprawców wszystkich znamion przestępstwa art. 158 § 1 k.k.

Bezsprzecznie bowiem, do znamion czynu zabronionego z art. 158 § 1 k.k., należy narażenie uczestnika bójki lub pobicia na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu lub innego uszczerbku na zdrowiu powodującego naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia trwający dłużej niż 7 dni.

Spowodowanie zatem takiego narażenia należy do znamion czynu zabronionego z art. 158 § 1 k.k. Musi ono więc zaistnieć, aby doszło do popełnienia tego przestępstwa, a tym samym, do przypisania go sprawcy.

Jednocześnie, ustawodawca stopień tego narażenia określił alternatywnie, wskazując że może ono przyjąć postać wystąpienia możliwego skutku z art. 148 § 1 k.k., 156 § 1 k.k., czy też art. 157 § 1 k.k. Zaistnienie narażenia, na każdym z tych poziomów, realizuje znamiona przestępstwa art. 158 § 1 k.k., ale nie mogą one wystąpić jednocześnie. Każde bowiem z opisanych narażeń wiąże się z możliwością nastąpienia skutku dalej idącego, a co za tym idzie, konsumuje możliwość spowodowania skutek łagodniejszy. Oczywiście bowiem winno być, że skutek w postaci ciężkiego uszkodzenia ciała jest dalej idący, a jednocześnie zawiera w sobie też elementy średniego uszczerbku na zdrowiu. Tak, jak najdalej idące zagrożenie, w postaci narażenia człowieka na śmierć, konsumuje znamię narażenia na doznanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu. Gdyby zaś nie było możliwości dokonania wyboru pomiędzy tymi alternatywnie określonymi postaciami narażenia, jak słusznie wskazał skarżący, zastosowanie winna mieć reguła z art. 5 § 2 k.p.k.

Z tego względu, każdorazowo, jednemu sprawcy, możliwe jest przypisanie tylko jednej ze wskazanych postaci narażenia.

Odwołując się do zasad logiki prawniczej, przyjąć zatem należy, że znamię w postaci różnych postaci narażenia, opisane zostało w art. 158 § 1 k.k. w sposób, który odczytywany winien być, jako alternatywa rozłączna.

W tej sytuacji, jako błędny należy uznać, przyjęty przez Sąd Rejonowy opis przypisanego czynu, w którym wskazano, że P. K. biorąc udział w pobiciu S.W. naraził go „**na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo nastąpienie skutku określonego w art. 156 § 1 k.k. lub art. 157 § 1 k.k.**”. Opis ten bowiem jest jedynie literalnym powtórzeniem tekstu ustawy, nie zaś wynikiem subsumcji, a więc procesu polegającego na przyporządkowaniu ustalonego stanu faktycznego pod ogólną normę prawną.

Powyższe prowadzi do wniosku, że istotą błędu popełnionego przez Sąd I instancji i nie dostrzeżonego przez Sąd Odwoławczy, była obraza prawa materialnego – art. 158 § 1 k.k., polegająca na braku dokonania przypisania ustalonemu stanowi faktycznemu konkretnego, spośród alternatywnie wymienionych ustawowych znamion tego czynu zabronionego.

Ponieważ postawiony w kasacji zarzut był zasadny, uwzględniając go Sąd Najwyższy orzekł o uchyleniu zaskarżonego wyroku w części, w jakiej częściowo zmieniono nim rozstrzygnięcie (pkt I.5) o skazaniu P. K. za popełnianie czynu z art. 158 § 1 k.k. i w tym zakresie przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w G..

Jednocześnie, choć zarzutu takiego nie postawiono w żadnej z pozostałych kasacji, stwierdzić należy, że tym samym uchybieniem są dotknięte rozstrzygnięcia dotyczące części pozostałych skazanych. Zachodzi zatem sytuacja wskazana w art. 536 k.p.k. w zw. z art. 435 k.p.k., gdyż te same względy, co omówione powyżej, przemawiają za uchyleniem wyroku w części, w jakiej Sądu Odwoławczego rozstrzygnął wobec pozostałych skazanych o czynie z art. 158 § 1 k.k. popełnionym z pokrzywdzeniem S.W..

Należało zatem wyrok Sądu Odwoławczego uchylić również w części zmieniającej wyrok Sądu I instancji w zakresie skazania za czyn z art. 158 § 1 k.k. wobec R. M. (pkt I.5) i P. K. (pkt I.7) i w tym zakresie również przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Nie zachodzi natomiast potrzeba dokonania takiego rozstrzygnięcia co do skazanego R.B., gdyż co prawda opis czynu przypisanego w pkt I – tiret pierwszy wyroku Sądu Rejonowego jest w tym samym stopniu wadliwy, co omówione wyżej, to w kwalifikacji zarzuconego czynu, oskarżyciel zawęził możliwe skutki działania

tego sprawcy do faktycznie spowodowanych obrażeń z art. 157 § 1 k.k., wskazując ten przepis w kwalifikacji prawnej zarzuconego czynu. Sąd Rejonowy opis ten i kwalifikację zaakceptował, co przy wniesieniu następnie środków odwoławczych jedynie na korzyść tego skazanego, powoduje że nie ma możliwości, bez naruszenia zakazu *reformationis In peius*, dokonania takiej zmiany opisu czynu, która wskazywałaby, że narażenie pokrzywdzonego, wywołane pobiciem przez tego sprawcę, mogło być dalej idące, niż faktycznie spowodowane skutki z art. 157 § 1 k.k.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Odwoławczy będzie zobowiązany przede wszystkim ustalić, a następnie opisać, które z alternatywnie wskazanych w art. 158 § 1 k.k. postaci znamienia „narażenia”, można przypisać oskarżonym P. K., R. M. i P. K.

Oczywistą konsekwencją uchylecia zaskarżonego wyroku w omówionej części jest utrata mocy przez rozstrzygnięcie będące następstwem skazania oskarżonych na kary jednostkowe, a więc orzeczenia o karze łącznej.

Kierując się przedstawionymi względami Sąd Najwyższy orzekł, jak na wstępie.

kc